

нкціонування державних інституцій, складових громадянського суспільства, формування правової соціальної держави, а також знань і вмінь правотворчого й право реалізаційного характеру.

З урахування поставленої мети науки «Теорія держави та права», у процесі розробки програмних питань постала нагальна необхідність надати більшу увагу закономірностям становлення та розвитку загальнотеоретичної юридичної науки, а також розвитку та становленню громадянського суспільства та правової соціальної держави.

Робоча навчальна програма науки «Теорія держави та права» охоплює комплекс фундаментальних знань про загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ. Водночас, змістовний розподіл науки за темами дозволяє студентам опанувати основоположні принципи правової соціальної демократичної держави та характерні риси громадянського суспільства в межах окремої лекції та обговорити на окремому семінарському (практичному) занятті, акцентуючи увагу на необхідності забезпечення економічної свободи громадян у процесі побудови правової соціальної демократичної держави.

Економічна свобода за своєю суттю є категорією економічною, але в контексті розгляду зазначеної вище теми, важливого значення набуває розкриття поняття економічної свободи і з юридичної точки зору. Вперше з поняттям юридичної свободи студенти стикаються саме в контексті розгляду даної теми під час вивчення теорії держави та права, тому доцільним є використати результати дисертаційного дослідження «Конституційно-правові основи економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні». У даній роботі запропоноване власне визначення економічної свободи, проаналізовані форми економічної свободи та пояснюється, що правова основа сучасних економічних відносин дозволяє визначити сутність економічної свободи через призму прав людини, які забезпечують економічну сферу суспільства, тобто економічних прав. З урахуванням того, що студенти першого курсу юридичного факультету із загальною теорією прав людини, після шкільних курсів «Правознавство» або «Права людини», ознайомлюються в межах теорії держави та права, а вже після — на конституційному праві, то актуальним є роз'яснення зазначених понять для більш ґрунтовного опанування визначеної теми.

Таким чином, з урахуванням наведеного, використання результатів дисертаційного дослідження «Конституційно-правові основи економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні» у процесі викладання науки «Теорія держави та права»: по-перше, під час подання лекційного матеріалу дозволяє глибше підійти до сутності принципів правової соціальної демократичної держави та основних рис громадянського суспільства; по-друге, безпосереднє обговорення зазначеної проблематики під час практичного заняття допоможе студентам більш ґрунтовно підійти до характеристики та аналізу принципів правової соціальної демократичної держави, а також сутності економічної свободи та її значення; по-третє, має особливу увагу при підготовці студентами самостійних завдань, що стосуються як сутності економічної свободи, так і пріоритету прав і свобод людини і громадянина як основоположного принципу правової соціальної демократичної держави.

*Риндюк В.І., канд. юрид. наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права*

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НОВІТНІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Останнім часом у юридичній літературі все більше уваги акцентується на нагальній потребі наукової розробки та вивченні теорії нормотворчості. Слід погодитися з авторами навчально-методичного посібника для вузів «Нормографія: теорія та методологія нормотворчості» (М., 2007), що в сучасних умовах проведення правової реформи актуальним завданням є радикальне реформування юриспруденції з виділенням самостійних наук прикладного характеру для загальної теорії права і держави, серед яких важливе місце повинна зайняти наука про нормотворчість і нормотворчу техніку¹.

Метою викладання вибіркої дисципліни «Нормотворча діяльність» для майбутніх фахівців-юристів є оволодіння студентами теоретичними знаннями про нормотворчість, як окремий вид юридичної діяльності, з урахуванням попередньо набутих знань з теорії держави і права, та отримання практичних навичок розробки проектів різних видів нормативно-правових актів.

¹ Нормография: теория и методология нормотворчества: учебно-методическое пособие / Под ред. Ю.Г. Арзамасова. – М.: Академический Проект; Триеста, 2007. – С. 22–23.

На сьогоднішній день, у юридичній літературі нормотворчість переважно розглядається в рамках однієї з тем у підручниках з теорії держави і права. Практично відсутні окремі підручники та посібники з теорії нормотворчості. У бібліотеці КНЕУ студентам пропонується посібник «Правотворчість: теоретичні та логічні засади» (В.С. Ковальський, І.П. Козінцев; К., 2005. — 192 с.) та видання в електронному вигляді «Нормотворча діяльність: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.» (В. І. Риндюк; К., 2009. — 162 с.). Таким чином, актуальним є питання підготовки та видання підручника з теорії нормотворчості.

Разом з тим, практична спрямованість вибіркової дисципліни «Нормотворча діяльність» зумовлює тісний взаємозв'язок її змісту як з чинним законодавством, що постійно змінюється, так і з новітніми науковими дослідженнями, які втілюються в практику правотворчості. Відповідно, зміст лекційних і семінарських (практичних) занять з дисципліни постійно наповнюється сучасними науковими здобутками.

Наприклад, тему 3 «Нормотворча техніка. Техніко-юридичні помилки як результат недотримання вимог нормотворчої техніки» дисципліни сформовано за результатами дисертаційного дослідження автора «Законодавча техніка: поняття, форми, види та реалізація в Україні» (К., 2008) та наступних наукових досліджень щодо такого правового явища як правотворчі помилки¹.

За результатами останніх наукових досліджень, зокрема монографії «Введення в дію законів України: питання теорії та практики» (М.О.Теплюк, О.І.Ющик, К., 2011. — 200 с.), запропоновано новий підхід і до таких питань теми 2 «Нормативно-правовий акт як основна форма (джерело) права в Україні», як поняття «чинність нормативно-правового акта» та поняття «дія нормативно-правового акта».

Слід зазначити, що у теорії держави і права не розрізняються поняття «чинність» і «дія» нормативно-правового акта. Зокрема, у підручнику Скакун О.Ф. «Теорія держави і права» (К., 2011) ці поняття розглядаються як тотожні. Разом з тим, у новітніх наукових дослідженнях логічно обґрунтована точка зору, що це різні поняття: чинність становить юридичну передумову дії нормативно-правового акта². При цьому, ця ідея на сьогоднішній день уже реалізована і в практиці правотворчості.

Як свідчить аналіз попередньої практики законотворчості, законодавець не завжди чітко розрізняв поняття «набрання чинності законом» і «введення закону в дію». Разом з тим, в останніх законодавчих актах прийнятих Верховною Радою України зазначені поняття чітко розмежовуються. Наприклад, відповідно до п. 1 розділу V «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію з 1 січня 2013 року.

*Саркісова О. Ю., асист.,
кафедра педагогіки та психології*

ФОРМУВАННЯ ГРУПОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАВЧАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Дисципліна «Психологія діяльності та навчальний менеджмент» забезпечує оволодіння студентами основними функціями управління навчанням учнів різних освітньо-вікових категорій. Це, в свою чергу, дозволяє вивчити психологічні аспекти будь-якої діяльності, оскільки як в економіці, так і в педагогіці саме суб'єкт та його поведінка визначають і процес, і засоби, і результати діяльності. Особлива увага при цьому надається вивченню психолого-педагогічних аспектів діяльності фахівця-економіста та викладача як менеджерів, що планують, організовують, мотивують, контролюють, забезпечують ефективні комунікації та приймають рішення.

Отже, дисципліна «ПДНМ» є сприятливою для формування групової взаємодії, яка, в свою чергу, має покращити професійну підготовку майбутніх викладачів економіки.

Побудова навчального процесу має включати майбутніх вчителів у групову діяльність, яка є невід'ємною частиною викладацької діяльності. Для успішного застосування групової діяльності в навчальний процес необхідно враховувати рівень сформованості групової взаємодії (ГВ) сту-

¹ Риндюк В.І. Правотворчі помилки: поняття, види, способи їх попередження, виявлення та виправлення // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 8. — С. 21–27; Риндюк В.І. Техніко-юридичні помилки в нормативно-правових актах: поняття та види // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2012. — Випуск .57 — С. 3–9.

² Теплюк М.О., Ющик О.І. Введення в дію законів України: питання теорії та практики. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — С. 87.